

MEDIACJA

TEORIA, NORMY, PRAKTYKA

redakcja naukowa
Krzysztof Płeszka, Janina Czapska
Michał Araszkiewicz, Mateusz Pękala

MONOGRAFIE

Wolters Kluwer
Polska

MEDIACJA

TEORIA, NORMY, PRAKTYKA

redakcja naukowa
Krzysztof Płeszka, Janina Czapska
Michał Araszkiewicz, Mateusz Pékala

MONOGRAFIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Publikacja stanowi efekt końcowy projektu badawczego nr 1307/B/H03/2011/40, wniosek nr N N110 1307440, pt. „Mediacja i inne alternatywne metody rozwiązywania sporów w polskim systemie prawnym – teoria i praktyka”. Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki.

Publikacja dofinansowana przez Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Publikacja dofinansowana przez Centrum Alternatywnego Rozwiązywania Sporów przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Stan prawny na 1 grudnia 2016 r.

Recenzent

Dr hab. Andrzej Korybski, prof. UMCS

Wydawca

Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący

Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne i tamanie

JustŁuk

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawoLubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN 978-83-8107-061-4

ISSN 1897-4392

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Spis treści

Wykaz skrótów / 15

Wstęp / 21

Część I

Rozdział I

Pojęcie alternatywnego rozwiązywania sporów (*Michał Araszkiewicz, Krzysztof Pleszka*) / 45

1. Wprowadzenie / 45
2. Pojęcia i analiza pojęciowa w prawoznawstwie / 48
3. Pojęcie alternatywnych metod rozwiązywania sporów w literaturze przedmiotu / 58
4. Rekonstrukcja pojęcia alternatywnego rozwiązywania sporów / 68
5. Konflikty, sprawy i spory / 89
6. Alternatywność / 106
7. Pojęcie rozwiązywania i rozwiązania konfliktów, sporów i spraw / 129
8. Wnioski / 157

Część II

Rozdział II

Alternatywne metody rozwiązywania sporów ze szczególnym uwzględnieniem mediacji – postępowanie cywilne (*Radosław Flejszar, Katarzyna Gajda-Roszczyńska*) / 163

1. Uwagi wstępne – ogólne rozważania na temat efektywności różnych metod ADR / 163
 - 1.1. Pojęcie ADR a pojęcie mediacji w teorii postępowania cywilnego / 163
 - 1.2. Pojęcie ADR a mediacja w badaniach empirycznych / 172

2. Analiza przyczyn oraz sposobu wprowadzenia instytucji ADR do postępowania cywilnego / 174
3. Polski model mediacji w sprawach cywilnych (z uwzględnieniem rozwiązań obowiązujących przed 1 stycznia 2016 r.) / 176
4. Projektowane i wprowadzone zmiany regulacji prawnych dotyczących mediacji w sprawach cywilnych / 197
 - 4.1. Uwagi ogólne / 197
 - 4.2. Propozycje zawarte w projekcie Komisji Kodyfikacyjnej / 198
 - 4.3. Zmiany stanu prawnego wprowadzone w zakresie mediacji z dniem 1 stycznia 2016 r. / 202
 - 4.3.1. Uwagi ogólne / 202
 - 4.3.2. Obowiązki sądu, stron i mediatora w odniesieniu do mediacji i postępowania mediacyjnego / 203
 - 4.3.3. Aspekty ekonomiczne mediacji – zachęty i koszty / 218
 - 4.3.4. Aspekty organizacyjne dotyczące mediacji / 222
 - 4.3.5. Podsumowanie / 230
5. Analiza komparatystyczna, mająca na celu ukazanie polskich regulacji na tle rozwiązań prawnych stosowanych w innych krajach / 230
6. Aspekt europejski – analiza aktów wspólnotowych w danej gałęzi prawa / 239
7. Analiza przeszkód w rozwoju metod alternatywnych w postępowaniu cywilnym i wskazanie proponowanych zmian legislacyjnych / 248
8. Wpływ funkcjonowania alternatywnych metod rozwiązywania sporów na ustawowe uregulowanie tych metod / 254

Rozdział III

Alternatywne metody rozwiązywania sporów karnych i ich miejsce w systemie prawa (Dobroslawa Szumiło-Kulczycka) / 258

1. Zagadnienia wstępne / 258
2. Źródła idei sprawiedliwości naprawczej w sprawach karnych / 259
3. Założenia idei sprawiedliwości naprawczej / 263
4. Granice stosowania alternatywnych metod rozwiązywania sporów w sprawach karnych / 268
5. Metody alternatywnego rozwiązywania konfliktów prawnokarnych / 271
6. Sprawiedliwość naprawcza w prawie i dokumentach międzynarodowych / 276

7. Wprowadzenie idei sprawiedliwości naprawczej do polskiego prawa karnego / **281**
8. Mediacja i zakres jej zastosowania w świetle kodeksu postępowania karnego / **282**
9. Zasady prowadzenia mediacji w sprawach karnych / **291**
10. Zasada bezstronności i neutralności mediatora / **294**
11. Wymagania co do osoby mediatora / **295**
12. Przebieg postępowania mediacyjnego / **296**
13. Alternatywne metody rozwiązywania i rozstrzygania spraw karnych w praktyce / **302**

Rozdział IV

Alternatywne metody rozwiązywania sporów w postępowaniu administracyjnym i sądownoadministracyjnym (Kamil Klonowski) / 305

1. Wstęp / **305**
2. Zakres przedmiotowy badań / **308**
3. Uгода administracyjna / **309**
4. Mediacja w postępowaniu sądownoadministracyjnym / **321**
 - 4.1. Przyczyny wprowadzenia mediacji / **321**
 - 4.2. Zadania sądów administracyjnych / **323**
 - 4.3. Uruchomienie mediacji / **327**
 - 4.4. Istota mediacji / **329**
 - 4.5. Przebieg mediacji / **332**
 - 4.6. Zakończenie mediacji / **335**
 - 4.7. Skarga na działania organu podjęte w wyniku mediacji / **341**
 - 4.8. Ocena mediacji / **344**
5. Rozwiązania funkcjonujące w innych systemach prawnych / **346**
 - 5.1. Republika Federalna Niemiec / **346**
 - 5.2. Francja / **349**
 - 5.3. Wielka Brytania / **354**
6. Podsumowanie / **358**

Rozdział V

Online Dispute Resolution (Karolina Mania) / 360

1. Wstęp / **360**
 - 1.1. Uwagi wprowadzające / **360**
 - 1.2. Pojęcie i definicja *Online Dispute Resolution* / **363**

- 1.3. Uwarunkowania technologiczne stosowania *Online Dispute Resolution* / **366**
2. Mediacje i arbitraż *online* jako przykłady implementacji technik ODR / **368**
 - 2.1. Uwagi wprowadzające / **368**
 - 2.2. Mediacje *online* / **369**
 - 2.2.1. Charakterystyka mediacji *online* / **369**
 - 2.2.2. Mediacja w prawie europejskim / **371**
 - 2.2.3. Dopuszczalność mediacji *online* w prawie polskim / **372**
 - 2.3. Arbitraż *online* / **375**
 - 2.3.1. Arbitraż a ADR / **375**
 - 2.3.2. Charakterystyka arbitrażu *online* na przykładzie sporów domenowych / **377**
 - 2.3.3. Arbitraż w prawie europejskim / **380**
 - 2.3.4. Dopuszczalność arbitrażu *online* w prawie polskim / **381**
3. ODR w przypadku sporów konsumenckich / **383**
 - 3.1. Uwagi wprowadzające / **383**
 - 3.2. Charakterystyka ODR w przypadku sporów konsumenckich / **384**
 - 3.3. Dyrektywa 2013/11/UE w sprawie ADR w sporach konsumenckich i rozporządzenie nr 524/2013 w sprawie ODR w sporach konsumenckich / **386**
4. Zakończenie / **389**

Część III

Rozdział VI

Założenia badań empirycznych zrealizowanych w ramach projektu pt. „Mediacja i inne alternatywne metody rozwiązywania sporów w polskim systemie prawnym – teoria i praktyka”

(Mateusz Pękala) / **395**

Rozdział VII

Opinie ekspertów *de lege lata* i *de lege ferenda* na temat regulacji prawnej mediacji cywilnej (Tomasz Cyrol) / 406

1. Wprowadzenie / **406**
2. Opinie *de lege lata* / **408**
3. Uwagi *de lege ferenda* / **410**
4. Mediacja obligatoryjna / **410**

5. Koszty mediacji i wynagrodzenia mediatorów / 412
6. Mediacja w budynku sądu, a także w trakcie przerwy w posiedzeniu / 414
7. Zasady promowania mediacji / 415
8. Zasady funkcjonowania mediatorów i ośrodków mediacji / 416
9. Pozostałe uwagi *de lege ferenda* / 420
10. Zakończenie / 421

Rozdział VIII

Mediacja w sprawach karnych w praktyce wymiaru sprawiedliwości (Paweł Czarnecki) / 422

1. Wprowadzenie / 422
2. Mediacja *de lege lata* / 424
3. Praktyka stosowania aktualnie obowiązujących regulacji? / 425
4. Postulaty *de lege ferenda* / 427
5. Mediacja obligatoryjna / 428
6. Koszty mediacji i wynagrodzenia mediatorów / 430
7. Mediacja w budynku sądu / 432
8. Mediacja w trakcie przerwy w rozprawie / 434
9. Obowiązek informowania stron o mediacji / 436
10. Możliwość obligatoryjnego kierowania sprawy do mediacji w postępowaniu przygotowawczym / 438
11. Umorzenie restytucyjne (konsensualne) z art. 59a k.k. / 439
12. Mediacja jako kolejna instytucja procesowa realizująca założenia idei sprawiedliwości naprawczej / 441
13. Mediacja w postępowaniu w sprawach o wykroczeniach / 443
14. Mediacja w postępowaniu wykonawczym / 444
15. Zakończenie / 446

Rozdział IX

Opinie ekspertów na temat barier instytucjonalnych oraz promocji mediacji w środowiskach prawniczych (Mariola Hacia-Groticka, Paweł Czarnecki) / 449

1. Wprowadzenie / 449
2. Poszczególne bariery instytucjonalne / 450
 - 2.1. Uwagi wprowadzające / 450
 - 2.2. Nadmierne obciążenie sądów liczbą rozpatrywanych spraw karnych i cywilnych / 451

- 2.3. Brak znajomości zasad prowadzenia mediacji / 452
- 2.4. Zasady oceny pracy sędziów i rola sprawozdawczości / 454
- 2.5. Brak selekcji spraw pod kątem możliwości zastosowania mediacji / 463
- 2.6. Stereotypy w instytucjach stosujących mediację / 465
3. Znaczenie działań promujących rozwój mediacji / 467
 - 3.1. Uwagi wprowadzające / 467
 - 3.2. Zainteresowanie mediacją w środowiskach prawniczych / 468
 - 3.3. Podmioty podejmujące działania promujące mediację / 469
 - 3.4. Edukacja dla studentów prawa i aplikantów w zakresie mediacji / 472
4. Konkluzje / 474

Rozdział X

Doświadczenia prawników i mediatorów w stosowaniu mediacji.

Perspektywa empiryczna (*Małgorzata Roszkowska, Daria Wójcik*) / 478

1. Wprowadzenie / 478
2. Doświadczenia sędziów w stosowaniu mediacji / 479
3. Mediacja w praktyce prokuratorskiej / 481
4. Doświadczenia pełnomocników w stosowaniu mediacji / 483
5. Mediatorzy i ich doświadczenia z mediacją / 484
6. Zakończenie / 486

Rozdział XI

Dobry mediator – czyli kto? Kwalifikacje zawodowe mediatorów w świetle opinii ekspertów (*Mateusz Pękala*) / 488

1. Wstęp / 488
2. Wiedza i umiejętności mediatora godnego zaufania / 489
3. W trosce o wysoką jakość usług mediacyjnych / 496
4. Zakończenie / 501

Rozdział XII

Opinie ekspertów na temat zasad funkcjonowania ośrodków mediacyjnych oraz zasad sprawowania nadzoru nad nimi

(*Grzegorz Frączek*) / 503

1. Wstęp / 503
2. Zasady funkcjonowania ośrodków mediacyjnych / 504
3. Nadzór nad ośrodkami mediacyjnymi / 507
4. Zakończenie / 510

Rozdział XIII

Opinie ekspertów na temat zasad prowadzenia list mediatorów

(*Anna Bicz*) / 511

1. Wstęp / 511
2. Podmiot odpowiedzialny za prowadzenie list mediatorów / 512
3. Zawartość list mediatorów / 516

Rozdział XIV

Strategie prowadzenia mediacji. Opinie prawników i mediatorów

(*Małgorzata Roszkowska, Daria Wójcik*) / 520

Rozdział XV

Czynniki kształtujące społeczne postawy wobec mediacji – analiza opinii ekspertów (*Mateusz Pękala*) / 526

1. Wstęp / 526
2. Ogólny poziom świadomości prawnej obywateli a rozwój mediacji / 528
3. Społeczny wizerunek wymiaru sprawiedliwości a rozwój mediacji / 530
4. Bariery społeczno-kulturowe w rozwoju mediacji / 532
5. Rola wcześniejszych doświadczeń w kontaktach z instytucjami prawnymi / 537
6. Zakończenie / 539

Rozdział XVI

Mediacja w społeczeństwie. Poszukiwanie „dobrych praktyk” w upowszechnianiu mediacji (*Małgorzata Roszkowska,*

Daria Wójcik) / 541

1. Wprowadzenie / 541
2. Upowszechnianie mediacji w społeczeństwie w świetle badań jakościowych / 543
 - 2.1. Działania na rzecz promocji mediacji / 543
 - 2.2. Aktorzy działań promujących mediację / 548
 - 2.3. Mediacja i środki masowego przekazu / 553
 - 2.4. Edukacja na rzecz mediacji / 554
3. Podsumowanie, czyli poszukiwanie „dobrych praktyk” / 557

Rozdział XVII

Co Polki i Polacy sądzą na temat mediacji sądowej? Perspektywa badań społecznych (*Janina Czapska, Krzysztof Kasparek*) / 561

1. Mediacja sądowa – perspektywa badań społecznych / 561
 - 1.1. Nie tylko eksperci/praktycy / 561
 - 1.2. Metodologia badań / 562
 - 1.2.1. Uwagi wprowadzające / 562
 - 1.2.2. Badanie sondażowe / 562
 - 1.2.3. Badanie eksperymentalne / 564
2. Stosunek Polaków do sądu i mediacji sądowej / 568
 - 2.1. Stosunek Polaków do sądów / 568
 - 2.2. Oczekiwania wobec sądu / 568
 - 2.3. Zaufanie i dostępność sądów / 570
 - 2.4. Oczekiwania wobec mediacji i jej przebiegu – wybrane aspekty / 572
 - 2.4.1. Uwagi wprowadzające / 572
 - 2.4.2. Miejsce, w którym powinna odbywać się mediacja / 573
 - 2.4.3. Mediacja jako obowiązkowy element rozprawy sądowej / 574
 - 2.4.4. Oczekiwania względem kwalifikacji i umiejętności mediatorów / 575
3. Bariery w korzystaniu z mediacji sądowej przez obywateli / 578
 - 3.1. Brak wiedzy na temat mediacji sądowej w polskim społeczeństwie / 578
 - 3.1.1. Uwagi wprowadzające / 578
 - 3.1.2. Samoocena stanu wiedzy na temat mediacji sądowej / 579
 - 3.1.3. Społeczna percepcja mediacji / 580
 - 3.1.4. Fałszywe przekonania na temat mediacji / 582
 - 3.1.5. Zrozumienie definicji mediacji sądowej / 583
 - 3.1.6. Podsumowanie / 585
 - 3.2. Odmienne oceny potencjału mediacyjnego wybranych typów konfliktów / 587
 - 3.2.1. Uwagi wprowadzające / 587
 - 3.2.2. Niechęć Polaków do rozwiązania spraw na drodze sądowej / 587
 - 3.2.3. Konflikty z osobami bliskimi i sąsiadami / 589
 - 3.2.4. Konflikty konsumenckie / 591

- 3.2.5. Konflikty w sprawach związanych z użyciem przemocy i kradzieżą / **593**
- 3.2.6. „Sąd powinien” vs „ja chciałbym” – czy osoby postulujące ogólnie szersze wykorzystywanie mediacji zastosowałyby ją osobiście? / **595**
- 3.2.7. Podsumowanie / **597**
- 3.3. Stosunek do mediacji a wybrane cechy indywidualne / **598**
 - 3.3.1. Gotowość do mediacji a stosunek do sądów (badania sondażowe) / **598**
 - 3.3.2. Czy istnieje zestaw cech związanych z preferowaniem mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów (badania eksperymentalne)? / **600**
 - 3.3.3. Opis uzyskanych wyników modelu / **601**
- 3.4. Podsumowanie i dalsze kierunki badań / **603**

Rozdział XVIII

Opinie ekspertów na temat barier w rozwoju mediacji w Policji

(*Joanna Stojer-Polańska*) / **606**

1. Wstęp / **606**
2. Przyczyny niestosowania mediacji przez Policję / **608**
3. Potencjalny zakres stosowania mediacji przez Policję / **612**
4. Przekazywanie wiedzy w przedmiocie mediacji / **614**
5. Wiedza funkcjonariuszy Policji na temat mediacji / **616**
6. Koszty mediacji i miejsce jej prowadzenia / **617**
7. Współpraca ze środowiskiem mediatorów / **619**
8. Zakończenie / **620**

Rozdział XIX

Opinie ekspertów na temat barier w rozwoju mediacji w polskim postępowaniu sądownoadministracyjnym

(*Maksymilian Szeląg-Dylewski*) / **623**

1. Wstęp / **623**
2. Ogólne opinie ekspertów na temat aktualnego stanu rozwoju mediacji / **624**
3. Bariery w rozwoju mediacji / **627**
 - 3.1. Bariery związane z regulacją prawną i postulaty reform / **627**
 - 3.2. Bariery związane z organizacją wymiaru sprawiedliwości / **637**

- 3.3. Bariery społeczno-kulturowe / **639**
- 4. Mediatorzy – sposób regulacji, wymagania / **641**
- 5. Doświadczenia w korzystaniu z mediacji jako instytucji procesowej / **644**
- 6. Doświadczenia i opinie w zakresie promocji mediacji / **648**
- 7. Zalety i wady mediacji / **651**
- 8. Mediacja z ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi na tle przepisów innych ustaw / **652**
- 9. Perspektywy rozwoju mediacji / **653**
- 10. Zakończenie / **654**

Rozdział XX

Trójkąt mediacyjny. Właściwe rozwiązywanie sporów?

(Janina Czapska) / **656**

- 1. Założenia i metody / **656**
- 2. Jak regulować mediację: prawo – samoregulacja (samorząd mediatorów) czy rynek? / **662**
 - 2.1. Uwagi wprowadzające / **662**
 - 2.2. Status mediatora / **667**
 - 2.3. Ośrodki mediacyjne / **670**
 - 2.4. Obligatoryjna mediacja / **672**
- 3. Edukacja w zakresie mediacji / **673**
 - 3.1. Edukacja obywatelska? / **673**
 - 3.2. Edukowanie mediatorów / **677**
 - 3.3. Promocja mediacji. Rola mediów / **679**
- 4. Obywatele najsłabszym ogniwem procesu mediacyjnego? / **682**
- 5. Stan badań empirycznych nad mediacją / **691**
- 6. Przyszłość mediacji / **695**

Bibliografia / **701**

Indeks / **729**

O Autorach / **735**

Wykaz skrótów

Akty prawne

- BGB** Bürgerliches Gesetzbuch vom 18. August 1896 in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 3 des Gesetzes vom 24. Mai 2016 (BGBl. I S. 1190) geändert worden ist
- dyrektywa 2008/52/WE** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 136 z 24.05.2008, s. 3, z późn. zm.)
- dyrektywa 2013/11/UE** dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/11/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie alternatywnych metod rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (dyrektywa w sprawie ADR w sporach konsumenckich) (Dz. Urz. UE L 165 z 18.06.2013, s. 63)
- k.c.** ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 380 z późn. zm.)
- k.k.** ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1137 z późn. zm.)
- k.k.w.** ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP** Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)

- k.p.a.** ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 23 z późn. zm.)
- k.p.c.** ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1822 z późn. zm.)
- k.p.k.** ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1749 z późn. zm.)
- o.p.** ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 201)
- p.p.s.a.** ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 718 z późn. zm.)
- p.u.s.p.** ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 2062 z późn. zm.)
- rozporządzenie (UE)
nr 524/2013** rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 524/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie internetowego systemu rozstrzygania sporów konsumenckich oraz zmiany rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 i dyrektywy 2009/22/WE (rozporządzenie w sprawie ODR w sporach konsumenckich) (Dz. Urz. UE L 165 z 18.06.2013, s. 1)
- TFUE** Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 202 z 7.06.2016, s. 47)
- u.k.s.c.** ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 623 z późn. zm.)
- u.s.g.** ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.)
- ustawa
(nowelizacyjna) z dnia
10 września 2015 r.** ustawa z dnia 10 września 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz. U. poz. 1595)

ustawa (nowelizacyjna) z dnia 27 września 2013 r. VwVfg	ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 z późn. zm.) Verwaltungsverfahrensgesetz vom 25. Mai 1976 in der Fassung der Bekanntmachung vom 23. Januar 2003 (BGBl. I S. 102), das zuletzt durch Artikel 20 des Gesetzes vom 18. Juli 2016 (BGBl. I S. 1679) geändert worden ist
--	--

Projekty i rekomendacje

projekt Komisji Kodyfikacyjnej	projekt Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego z dnia 25 kwietnia 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, załącznik nr 3 do rekomendacji Zespołu do spraw Systemowych Metod Rozwiązań w zakresie Polubownych Metod Rozwiązywania Sporów Gospodarczych, Ułatwiających Wykonywanie Działalności Gospodarczej, http://konsultacje.gov.pl/node/3537
rekomendacje	rekomendacje Zespołu do spraw Systemowych Metod Rozwiązań w zakresie Polubownych Metod Rozwiązywania Sporów Gospodarczych, Ułatwiających Wykonywanie Działalności Gospodarczej, http://konsultacje.gov.pl/node/3537

Periodyki, zbiory aktów prawnych i orzecznictwa

AUW	Acta Universitatis Wratislaviensis
Biul. PK	Biuletyn Prawa Karnego
CBOSA	Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CPR	Civil Procedure Rules
Dz. Urz. Min. Sprawiedl.	Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości

Dz. Urz. MG	Dziennik Urzędowy Ministra Gospodarki
JORF	Journal Officiel de la République Française
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
M. Praw.	Monitor Prawniczy
MSiG	Monitor Sądowy i Gospodarczy
NJW	Neue Juristische Wochenschrift
ONSA WSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSPİKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK-A	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiP	Państwo i Prawo
PPC	Polski Proces Cywilny
PPH	Przegląd Prawa Handlowego
PPK	Przegląd Prawa Karnego
PS	Przegląd Sądowy
ZNUJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego
ZNSA	Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego

Inne skróty

AAA	American Arbitration Association
ADR	ang. <i>Alternative Dispute Resolution</i>
ARPA	Advanced Research Projects Agency
ATNA	ang. <i>alternatives to negotiated agreement</i>
B2B	ang. <i>business-to-business</i>
B2C	ang. <i>business-to-consumer</i>
BATNA	ang. <i>best alternative to negotiated agreement</i>

CADR	ang. <i>consumer alternative dispute resolution</i>
CEDR	Center for Effective Dispute Resolution
DARPA	Defense Advanced Research Projects Agency
EDR	ang. <i>effective dispute resolution</i>
EEJ-Net	European Extra-Judicial Network
EJN	European Judicial Network
ICANN	Internet Corporation for Assigned Names and Numbers
ICC	International Chamber of Commerce
IP	ang. <i>Internet Protocol</i>
ITU	International Telecommunication Union
MAS	ang. <i>Multi-Agent Systems</i>
MLATNA	ang. <i>most likely alternative to negotiated agreement</i>
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
NYNF	New York No-Fault Insurance
ODR	ang. <i>Online Dispute Resolution</i>
RAL	hiszp. <i>resolución alternativa de litigios</i>
REL	fr. <i>règlement extrajudiciaire des litiges</i>
RLL	fr. <i>règlement en ligne des litiges</i> / hiszp. <i>resolución de litigios en línea</i>
TCP/IP	ang. <i>Transmission Control Protocol/Internet Protocol</i>
TK	Trybunał Konstytucyjny
UDRP	<i>Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy</i>
UNCITRAL	United Nations Commission on International Trade Law
WATNA	ang. <i>worst alternative to negotiated agreement</i>
WIPO	World Intellectual Property Organization
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny
ZOPA	ang. <i>zone of possible agreement</i>

Wstęp

Pięć lat temu, na początku roku 2011, grupa socjologów prawa oraz teoretyków prawa skupiona wokół nowo powstałego Centrum Alternatywnego Rozwiązywania Sporów przy Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego dyskutowała zagadnienia związane ze stanem i perspektywami rozwoju mediacji w Polsce.

Sformułowano wówczas tezę, że mediacja oraz pozostałe metody alternatywne odgrywają w Polsce istotnie podrzędniejszą rolę niż w innych państwach, zwłaszcza w USA czy w niektórych krajach Europy Zachodniej. Dyskusja ta ujawniła cały szereg zróżnicowanych opinii, niejednokrotnie o obiegowym charakterze, zarówno dotyczących przyczyn takiego stanu rzeczy, jak i dróg jego naprawy. Pozwoliła także na identyfikację licznych problemów badawczych różnorodnego pochodzenia oraz różnej natury. Zidentyfikowanie głównych zagadnień badawczych uzmysłowiło członkom zespołu konieczność wzmocnienia jego interdyscyplinarności poprzez poszerzenie o przedstawicieli dogmatyk prawniczych tych gałęzi prawa, w których mediacja bądź inne alternatywne metody rozwiązywania sporów są uznawane za adekwatne w innych krajach. Chodziło zatem o gałęzie prawa procesowego, a mianowicie procedurę cywilną, karną oraz administracyjną, jak również postępowanie sadowoadministracyjne. Wzmocnienie interdyscyplinarności zespołu badawczego sprawiło zarazem, że poszerzeniu uległ zakres planowanego projektu – możliwe stało się bowiem przeprowadzenie badań w trzech perspektywach: teoretyczno-opisowej, normatywnej oraz empirycznej. Rozbudowany został także zakres metod alternatywnych poddanych analizie, chociaż mediacja pozostała metodą pierwszoplanową. Projekt zespołu badawczego przybrał formalny kształt w postaci wniosku zarejestrowanego przez Narodowe Centrum Nauki

w Krakowie pod numerem N N110 130740. Umowę o realizację projektu badawczego własnego zatytułowanego „Mediacja i inne alternatywne metody rozwiązywania sporów w polskim systemie prawnym – teoria i praktyka” (nr 1307/B/H03/2011/40) zawarto w dniu 13 czerwca 2011 r., a kierownikiem zespołu został prof. dr hab. Krzysztof Pleszka.

W skład zespołu badawczego weszli: dr hab. Dobrosława Szumiło-Kulczycka, prof. UJ, dr Katarzyna Gajda-Roszczynialska, dr Radosław Flejszar, dr hab. Andrzej Grabowski, dr Kamil Klonowski, dr Karolina Mania oraz niżej podpisani redaktorzy tomu: dr hab. Janina Czapska, prof. UJ, prof. dr hab. Krzysztof Pleszka, dr Mateusz Pękała oraz dr Michał Araszkiewicz. W miarę postępu prac, a w szczególności badań empirycznych, zespół uzupełniano poprzez kooptację specjalistów z zakresu socjologii prawa, osób posiadających doświadczenie w stosowaniu metod alternatywnych w poszczególnych dziedzinach prawa procesowego, a także przedstawicieli dogmatyki prawa. Byli to: dr Paweł Czarnecki, dr Tomasz Cyrol, dr Grzegorz Frączek, dr Joanna Stojer-Polańska, mgr Anna Bicz, mgr Janusz Gwiazdowski, mgr Mariola Hacia-Groticka, mgr Krzysztof Kasparek, mgr Małgorzata Roszkowska, mgr Katarzyna Sawicka, mgr Monika Stachura, mgr Maksymilian Szelań-Dylewski oraz mgr Daria Wójcik. Przeprowadzenie badań empirycznych było możliwe dzięki zaangażowaniu ośrodków mediacyjnych działających przy Uniwersytecie Warszawskim oraz Uniwersytecie Śląskim.

Zasadniczym zamierzeniem badawczym zespołu było przeprowadzenie wielopłaszczyznowych interdyscyplinarnych badań nad problematyką alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności dotyczących zastosowania tych metod, a przede wszystkim mediacji, w polskim systemie prawnym. Projekt podzielono na trzy podstawowe części: po pierwsze – część teoretyczną, obejmującą analityczne modelowanie stosowania metod ADR (ang. *alternative dispute resolution*) na tle ogólnej koncepcji rozwiązywania sporów, po drugie – normatywne ujęcie dogmatycznoprawne i po trzecie – część empiryczną. Badania w każdym obszarze poprzedzone zostały analizą aktualnego stanu wiedzy. W trakcie realizacji projektu uczestnicy zespołu publikowali wyniki cząstkowe w artykułach, wystąpieniach konferencyjnych oraz w opracowaniach zbiorowych. Istotnym wydarzeniem w procesie podsumowywania badań i prezentacji ich wyników była

przewidziana w projekcie ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Jagiellońskie Dni Mediacji”, zorganizowana w listopadzie 2014 r. Konferencja umożliwiła członkom zespołu przedstawienie wyników badań, zwłaszcza rezultatów badań społecznych, unaoczniających bariery dotyczące szerszego wprowadzenia mediacji do polskiego systemu prawa.

Niniejsza książka przedstawia wszystkie istotne rezultaty projektu badawczego. Rezultaty te polegają na rekonstrukcji aktualnego stanu badań, przedstawieniu zastosowanych metod badawczych oraz analiz pojęciowych, normatywnych i empirycznych w poszczególnych obszarach.

Prezentowany tom jest jedną z dwóch książek, stanowiących efekt realizacji projektu naukowego. Na rynku dostępny jest już tom w języku angielskim zatytułowany *Mediation in Poland. Theory & Practice* pod redakcją niżej podpisanych, który ukazał się w 2015 r. Niniejsza książka jest jednak znacznie bardziej obszerna i rozbudowana. Uwzględnia także dynamikę zmian stanu prawnego w Polsce w zakresie regulacji mediacji. Decyzja o publikacji rezultatów badawczych projektu w postaci książek zamiast, jak to często ma miejsce, serii niezależnych artykułów podyktowana została dwiema przesłankami. Po pierwsze, zarówno redaktorzy, jak i autorzy poszczególnych tekstów uznali, że zasługuje na podkreślenie interdyscyplinarny charakter projektu badawczego, obejmujący zagadnienia teoretyczne, dogmatyczno-prawne oraz socjologiczno-prawne, a zarazem skoncentrowany na ujęciu form i metod ADR, a w szczególności mediacji, z różnych perspektyw naukowych. Prezentacja tak szerokiego spektrum ujęć poprzez publikację poszczególnych artykułów zapewne nie byłaby możliwa. Jako podstawowe założenie projektu badawczego przyjęto tezę o niewystarczającej komunikacji pomiędzy różnymi dyscyplinami nauk prawnych, natomiast jednym z celów, jakie sobie postawili członkowie zespołu, było poszukiwanie sposobu wzmocnienia interakcji pomiędzy poszczególnymi dyscyplinami. Prezentowany tom powinien umożliwić Czytelnikowi przynajmniej porównanie, a być może skonfrontowanie różnych stanowisk w kwestii implementacji metod alternatywnych w rozwiązywaniu sporów w Polsce. Z tego właśnie powodu w prezentowanym tomie autorzy podejmują starania w celu rozwinięcia holistycznej perspektywy, która może być pomocna w przyszłych pracach legislacyjnych nawiązujących do teorii i praktyki funkcjonowania metod ADR.

Krzysztof Pleszka – profesor w Katedrze Teorii Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego; w latach 2010–2014 zastępca kierownika Centrum Alternatywnego Rozwiązywania Sporów przy Wydziale Prawa i Administracji UJ. Zajmuje się zagadnieniami teoretycznymi związanymi z systemem prawa, a w szczególności jego uporządkowaniem, teorią interpretacji i argumentacji prawniczej, problematyką alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów oraz zagadnieniami z zakresu historii filozofii prawa.

Janina Czapska – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownik Katedry Socjologii Prawa UJ; w latach 2010–2014 kierownik Centrum Alternatywnego Rozwiązywania Sporów przy Wydziale Prawa i Administracji UJ. W pracy naukowej zajmuje się przede wszystkim problemami z pogranicza psychologii społecznej i nauk prawnych; w publikacjach z ostatnich lat koncentruje uwagę na społecznych aspektach procesów stosowania i przestrzegania prawa, w tym zwłaszcza na zapewnianiu bezpieczeństwa w państwie, penalnym populizmie oraz mediacji.

Michał Araszkiwicz – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Teorii Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego; członek Centrum Alternatywnego Rozwiązywania Sporów przy Wydziale Prawa i Administracji UJ; radca prawny; doktorant w Instytucie Filozofii UJ. Zajmuje się m.in. teorią argumentacji prawniczej, zastosowaniami metod sztucznej inteligencji w odniesieniu do prawa oraz metodologią nauk prawnych, w tym ekonomicznej analizy prawa. Członek International Association for Artificial Intelligence and Law oraz inicjatywy ArgDiaP, ekspert INPRIS – Instytutu Prawa i Społeczeństwa.

Mateusz Pękala – doktor nauk prawnych, adiunkt w Katedrze Polityki Publicznej i Administracji Instytutu Nauk o Polityce i Administracji Akademii Ignatianum w Krakowie; członek Centrum Alternatywnego Rozwiązywania Sporów przy Wydziale Prawa i Administracji UJ; mediator wpisany na listę stałych mediatorów w sprawach cywilnych, gospodarczych, rodzinnych i z zakresu prawa pracy przy Sądzie Okręgowym w Krakowie; autor publikacji naukowych poświęconych socjologii prawa, polityce prawa oraz alternatywnym metodom rozwiązywania sporów.

Prezentowana publikacja jest pierwszym opracowaniem w języku polskim, które odnosi się w sposób kompleksowy do instytucji mediacji.

Monografia zawiera szczegółowe omówienie:

- podstawowych cech mediacji na tle innych metod rozwiązywania sporów,
- ewolucji regulacji dotyczącej mediacji w prawie polskim oraz
- rezultatów prekursorskich badań empirycznych obejmujących analizę opinii na temat mediacji wyrażanych m.in. przez sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, specjalistów z zakresu prawa administracyjnego, mediatorów oraz policjantów.

Autorzy przedstawiają zarówno uwagi na temat stanu obecnego, jak i liczne postulaty reform polskiego systemu prawnego, a w perspektywie teoretycznej – oryginalną siatkę pojęciową ujęcia instytucji mediacji.

Książka jest przeznaczona dla prawników praktyków uczestniczących w kierowaniu stron na mediacje oraz osób prowadzących mediacje. Będzie też przydatnym źródłem wiedzy dla socjologów, dogmatyków, teoretyków i filozofów prawa zajmujących się omawianą problematyką.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8107-061-4

